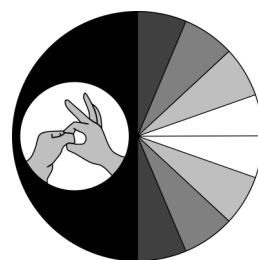
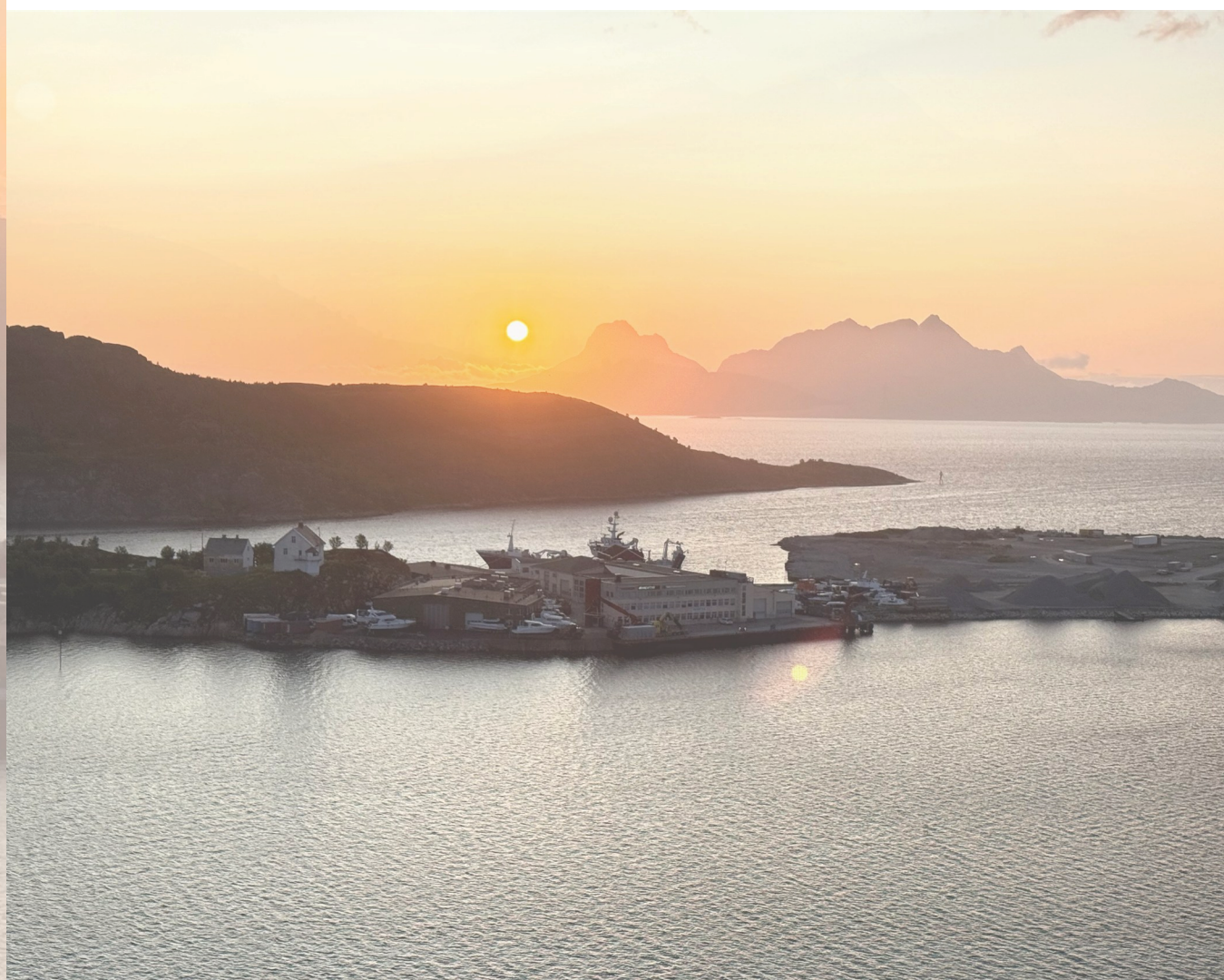

SYNHØR BLADET

LSHDB

Landsforbundet for Kombinert
Syns- og Hørselshemmede / Døvblinde

34 ÅRGANG

#4 2025

SynHør bladet er LSHDB sitt medlemsmagasin og blir utgitt seks ganger i året i trykt form, som punktskrift, på CD og er tilgjengelig på nett på www.lshdb.no

Samarbeid mellom tolk og bruker

Tjenestetilbud til døvblinde:
Rettigheter og muligheter

Stemmerett for døvblinde: en demokratisk
rettighet og en nødvendighet

MEDLEMSSKAP

MELD DEG INN I LSHDB

Www.lshdb.no
eller
Kontakt kontor@lshdb.no

KONTAKT OSS

Landsforbundet for kombinert syns- og
hørselshemmede / døvblinde

Epost: kontor@lshdb.no
Nettside: www.lshdb.no
TLF: 22 41 34 24
Mobil: 95 94 93 57

BESØK OSS

ADRESSE:
Skippergata 33
0154 Oslo

DAGLIG LEDER:
Karin Andvig

ÅPNINGSTIDER:

Kontoret er åpent annenhver onsdag, og
hver torsdag og fredag.
Kontoret ligger i 5. etasje.

BLADET

TILGANG:

Kontakt kontor@lshdb.no for å få tilgang på
bladet i punkt, ren tekstfil eller på CD.

TRYKK:

Rycon AS
Opplag 280

REDAKTØR:

Kaisa Markhus
Tlf: 97151746
E-post: kaisa@lshdb.no

FORSIDEBILDE:

Utsikt over Kjerringøy. En oransje sol er på
på vei ned bak en rekke av høye fjell ute i
havet. I forgrunnen slynger det seg en liten
halvøy med fiskevær.

Tatt av: Ann Kristin Staberg

STYRET

LEDER

Åshild Johansen
Tlf: 402 34 452
E-post: aashild.lovise@ebnett.no

NESTLEDER

Sissel H. Markhus
Tlf: 934 96 277
E-post: sism@online.no

STYREMEDLEM

Kari Kristine Engan
Tlf: 413 34 244

E-post: ka-k-eng@online.no

STYREMEDLEM

Marius Aasand Larsen
Tlf: 406 35 621
E-post: ml1004@icloud.com

STYREMEDLEM

Ståle Hatlelid
E-post: staalehk@hotmail.com

1. VARAMEDLEM Karianne Havsberg

2. VARAMEDLEM Juliane Eftevåg

Innhold

Redaktøren	4
Styrets hjørne	5
«DB gjengen» vandrer St. Olavs leden	6-9
Barnegruppa på sommertreff	10-13
Samarbeid mellom tolk og bruker	14-15
Ærespris / Widerøe	16-17
Tjenestetilbud til døvblinde fra Statped	18-20
Bak skyene skinner solen	21
Tur til Kjerringøy	22-23
Ordet fritt / Åpen time	24-25
Stemmerett for døvblinde: en demokratisk rettighet - og en nødvendighet	26-27
Fra visuelt til taktilt tegnspråk – en vei til trygg kommunikasjon	28-30
Nytt fra lokallagene	31
Tips og nyheter	32-33
Til Neste Gang	34

TIPSET:

**Døvblinde har fått sin egen FN dag, og det er jo fantastisk!
Datoen er 27. juni.**

Denne dagen markerer fødselen til den anerkjente forfatteren Helen Keller (1880–1968), en av de mest ikoniske skikkelsene i døvblinde-miljøet. Helen Keller besøkte FNs hovedkvarter i 1949.

Den internasjonale dagen for døvblindhet ble etablert av FN i juni 2025, gjennom resolusjon A/RES/79/294.

Redaktøren

Kjære leser av SynHør bladet!

En fin og veldig varm sommer over hele landet er på hell. Det føles ikke lenge siden ut som at jeg skrev at årets høydepunkt - LSHDB sitt sommertreff er like rundt hjørnet, og vipps så er det allerede overstått.

Jeg håper dere lesere har hatt en fin sommer enten dere fikk anledning til å delta, eller om dere brukte sommeren andre steder enn på sommertreffet. I denne utgaven kan dere lese om høydepunkter og utflukter fra Bodø. I tillegg er medlemsbladet vårt fylt med artikler og leserinnlegg av både politisk, kunstnerisk og opplysende art i tillegg til betraktninger fra en pilegrimstur, nytt fra lokallagene - og ikke glem å få med deg utlysningene på legater helt bakerst i bladet. Det er visst god sannsynlighet for at du kan søke på en av de.

For min del har sommeren vært preget av venting i varmen, og om dere finner skrivefeil eller andre små feil i dette nummeret, må dere skylde på min nye lille hjelper, Magnus som kom til verden 7. august. Han har ikke gjort redaktørjobben lettere, men lover å bli greiere å ha med å gjøre til høstens nummer.

Fortsett å send inn det dere ønsker at magasinet skal fylles med - det er deres blad! Jeg tar gjerne imot både nye ideer, og faste innlegg fra nye og gamle lesere.

Nyt lesingen og sensommeren!

Vennlig hilsen

KAISA MARKHUS | kaisa@lshdb.no

(og lille Magnus)

STYRETS HJØRNE

Av Ståle Hatlelid

Kjære medlemmer og lesere

Noen mennesker vinner i lotto, mens enkelte organisasjoner vinner i vær-lotteriet noe LSHDB må kunne si å ha gjort i år under sommertreffet 2025. Vi var utrolig heldige og fikk ta del i de få skikkelige sommerdagene Nord-Norge blir velsignet med hvert år. Jeg traff mange medlemmer som hadde spennende ting å fortelle fra ulike opplevelser. Noen fikk til og med oppleve en helikoptertur til Værøy i havgapet.

Styret og daglig leder Karin starter forberedelsene til sommertreffet omtrent et år i forveien. I år samarbeidet LSHDB også med den nye organisasjonen LMKST (Livet Med Kombinert Sansetap) for deler av programmet. I løpet av uken må en kunne si at utflukt til Kjerringøy og besøk hos Widerøe's flyskole var et av de absolutt største høydepunktene. Apropos høydepunkt, når jeg nå på slutten av sommerferien spør de to yngste barna våre hva som var det beste med sommeren så kommer det et tydelig svar «Nord Norge!» Barnegruppen gjorde absolutt en fantastisk innsats! De består av superflotte ungdommer som har vært med på å skape unike minner for store og små.

Landsmøtet ble gjennomført med flere viktige saker på agendaen, blant annet hva vi har foran oss av arbeid med mål om å skape en solid organisasjon for døvblinde og deres pårørende. Slik som Sissel fortalte litt om i nummer 3/2025 har det blitt etablert en arbeidsgruppe som jevnlig har møter med FNDB og LMKST. Det har kommet flere positive tilbakemeldinger fra medlemmer om arbeidet som er igangsatt, og at dette må fortsette.

Arbeidsgruppa er særdeles opptatt av å vektlegge det som fungerer godt i dagens organisasjoner,

samtidig som at det skal skapes nytt med de tverrfaglige erfaringene som vi tar med oss i den videre prosessen for å eksempelvis styrke medlemmenes rettigheter. På vegne av styret vil jeg gjerne takke alle som har bidratt til en særdeles godt gjennomført sommertreff og landsmøte i Bodø både for store og små.

LSHDB hadde ikke vært den vi er i dag uten ildsjeler som siden oppstarten i 1997 har vært med på å arbeide for døvblindes rettigheter, for at kombinert syns- og hørselshemmede/døvblinde skal kunne delta i samfunnet på lik linje med andre, og for å skape gode sosiale miljøer og aktiviteter for kombinert syns- og hørselshemmede/døvblinde. Vi er avhengige av medlemmer som bidrar. Om du som leser av dette bladet har et ønske om å være med på å drive organisasjonen videre uavhengig av hva det måtte være – ta kontakt med oss! Både jeg og du trenger hverandre. La oss i samarbeid styrke LSHDB til vår og andres fordel.

Innledningsvis i innlegget skrev jeg litt om lotteri, og at det noen ganger medfører hell. Andre ganger slår ting feil vei, noe vi i familien i løpet av det siste året har gjennomgått. Hverdagen blir snudd på hodet i det kreftsykdom kommer inn i huset, og som en tegnspråklig familie føler vi enda sterkere på utenforskapet som finnes da de aller fleste tilbud som er etablert for kreftsyke og pårørende innretter seg mot storsamfunnet og ikke minoritetene. Derfor har det vært ekstra kjærkomment å ta imot de få mulighetene som vi kan dra fordel av, som for eksempel familiekurs i regi av Kreftforeningen eller ved å låne hyttene til Radiumhospitalets legater. Begge deler hadde vært umulig uten frivillige som i likhet med ressurspersoner i LSHDB investerer i sin fritid for å jobbe for noe større som igjen er til hjelp for de som trenger det. Det vi selv velger å bidra med

for LSHDB kan noen ganger føles smått, eller kanskje til og med kaldt og vått der en står og venter på bussen om høsten for å holde et foredrag – men bidraget vårt sørger for at medlemmene, oss selv inkludert og de som kommer etter oss får en bedre hverdag.

Har du spørsmål om hvordan det er å sitte i styret eller har du kanskje noe i deg du ønsker å drøfte med oss, nøl ikke med å ta kontakt enten på e-post eller ved å stikke innom kontoret i Skippergata! Kjenner jeg Karin rett, er kaffen som oftest klar til deg som kommer på besøk.

De varmeste hilsener,

Ståle Hatleid

Bilde: Midnattsolen i midten av bildet med Landegode i forgrunn til høyre. I forkant fergen «Tranøy» på vei til Moskenes, bildet er tatt fra takterrassen på Scandic Havet.

«DB GJENGEN» VANDRER ST. OLAVS LEDEN

Skrevet av Berit R. Øie, initiativtaker

Foto av Øyvind Woie, KABB

Del 1 av 3.

«Mektig» og «fred» er følelsene jeg sitter igjen med etter vandringen i Trøndelag fra tirsdag 10. til mandag 16. juni i år. Det ble seks dager med imponerende innsats av turleder og prost Kjartan Bergslid, Døvekirkens prost Linda Berntzen og KABBs generalsekretær Øyvind Woie.

Jeg deler noe av Solgun Granlund Storhaugs facebook-innlegg, med hennes godkjenning:

«I forrige uke var jeg for første gang med på en pilegrimsvandring. Det ble en fantastisk uke! Felleskap, vandring, tidebønn, stillhet, samtaler, latter og tårer - livgivende og magisk!

Vi var en gruppe mennesker med kombinert syns- og hørselshemming / døvblindhet. Og alt var tilrettelagt slik at alle skulle få med seg alt.

Dette var en luksusutgave av en pilegrimsvandring med nydelig mat, kun to overnattingssteder (!) og bussing frem og tilbake ...».

Berit forteller videre; Opplevelsene stod i kø i de sju dagene vi 11 deltakere med

døvblindhet var sammen. Få hadde vært pilegrim tidligere, og det var behov for ulike kommunikasjonsmåter og ledsagerteknikker. Fire av deltakerne var tegnspråklige og avleste all info på tegnspråk, visuelt eller taktilt. De andre syv deltakerne hadde ulike grad av hørselstap, og dermed ulike typer hørselstekniske løsninger. Noen høreapparat hadde kobling til teleslynge, andre hadde bare til blåtann, kun to hadde begge deler på høreapparatet eller CI. Litt av en utfordring! Derfor var det viktig for meg å tilrettelegge med bærbart lydanlegg med tilkoblet spesialfunksjoner.

Turleder Kjartan gav oss innblikk i tidebønnens verden. Hver morgen, midt på dagen og kveldstid samlet vi oss i en uryddig sirkel for å høre ham si bønner, som vi skulle gjenta med stemme eller tegnspråk. Etter noen dagers prøving og feiling, klarte vi å holde rytmen i vekselbønnene.

En setning jeg kommer til å huske lenge er; «Gud er her til stede. Vi åpner våre hjerter og tar imot ham.».

Kjartan kombinerte bibelavsnitt og spennende fortellinger fra Snorres kongesaga om kong Olav Haraldsson, kjent som St. Olav. Etter Olavs død på Stiklestad

29.juli 1030 skjedde det underlige ting som gav Olav status som helgen. Han innførte kirkeretten i Norge år 1024. Det var starten på en stille revolusjon blant annet med forbud om å sette barn med funksjonshemming ut i skogen. Olav mente at alle mennesker som ble født, var skapt i Guds bilde og dyrbare for Ham.

Kjartan lærte oss vakker velsignelses-sang, «Må din vei komme deg i møte». Ja, tenk dere! Tegnspråklige og tunghørte sang sammen, og de med sangstemme løftet oss alle opp. Med tegnspråk og stemme fant vi et fellesskap gjennom sangens mening.

Tirsdag 10. juni ble vi hentet på Værnes av Erling, en blid bussjåfør som var selveste rektor ved Bakketun folkehøgskole. Han var innledningen til 4 døgner med storslått inntrykk av trøndersk dialekt, mat og kultur på Bakketun.

I Stiklestad kirke kjente vi på steinen som kong Olav lente seg mot i dødsøyeblikket. Ryktene gikk om helbredende kraft fra steinen. Mange av oss ville se og ta på den svarte steinen. Der deltok vi i pilegrimsutsendelsen med tegnspråket som brukes i Døvekirken, og mottok vårt pilegrimspass. Underveis fikk vi 10 stempler i passet ved severdigheter langs St. Olavsleden. En av dem er jeg veldig fornøyd med - det fra Mariaklosteret på Tautra - et taktilt stempel!

Fra kirken vandret vi til amfi for «Spelet om Heilag Olav» og videre til middag og fortelling i vikingenes langhus på Stiklestadir. Vikingenes brynjer veide 15 kg, lagd av bittesmå metallringer. Bra vi har fred i Norden.

Onsdag 11. juni var vår første ordentlige vandringsdag. Jeg var usikker på om jeg ville klare å gå denne etappen på 8 km. Hvordan var terrenget? Ville vi miste balansen, falle ned bratte skråninger og oppi elven? Jeg hadde ikke gått pilegrim før. Flere slet med balansen, en brukte rullator, to av oss var helt blinde. St. Olavsleden skulle vi erfare sammen med våre stødige tolker, ledsagere og turlederne.

Alle klarte å utfordre seg selv til å gjennomføre sin første vandring! Alle hadde sine utfordringer gjennom frodig, grønn skog med bratt sti der trærne stod tett, og røttene var glatte. Rett før Munkeby gikk vi på en bro over Levangerelva med solid rekkverk. Rekkverket imponerte meg, og det luktet godt av treverket.

Vi spiste en vidunderlig varm lunsj på Munkeby herberge. Etterpå gikk vi til Munkeby klosterruin. Der ventet to munkar, begge franske. Vennlige og rolig fortalte de om de 4 munkenes liv i ny-klosteret rett ved. Der laget de sin spesialitet; Munkebyosten. Den hadde vunnet flere priser, og gull under VM i ost i Trondheim 2024.

Del to kommer i neste nummer av bladet. Der reiser vi videre gjennom dag 3 og 4 på nye pilegrimsvandringer.

Bilder: Edvard Strand, Arne Olav Løvik, Merete Karlsen, Berit R. Øie og flere andre får kjenne taktilt på altertavler, rusle over smale bruer, forklart opplevelser i kirkebygg og utskjæringer gjennom taktilt tegnspråk, går i vakker natur langs hav og i skog og opplever samhold i den store gruppa.

BARNEGRUPPA PÅ SOMMERTREFF

Skrevet av Anne Marie Storhaug

En fantastisk uke i Bodø er over, og det er ikke bare de voksne som har hatt det gøy! Kanskje barna til og med har hatt det enda mer gøy!

Vi var veldig heldige med været, noe som gjorde det mulig å være mye ute og leke. På tirsdag var vi ute i Bodøsjøen, og barna fikk dyppe tærne i det kalde vannet vi har her i nord. Noen var tøffere enn andre, og gikk helt uti! Etterpå gikk ferden til klatrehallen, med både frilek på barnerommet, og klatring med sikring for de litt større barna.

På onsdag, imens noen var på Kjerringøy, var resten av barnegruppa ute etter lunsj og lekte i parken, og lette etter skatter i fjæra.

På torsdag var vi så heldige å få omvisning på redningsskøyta, og barna fikk sitte i styrhuset og leke kaptein, fikk se motorrommet og førstehjelpsutstyret, og fikk snakke i skipsradioen. Særlig fascinert var barna over hvordan redningsskøyta kan slokke branner ved hjelp av en stor vannkanon. Etterpå utnyttet vi finværet og dro til stranda i

Kvalvika, hvor vi både grillet og badet.

På fredag var vi innom luftfartsmuseet, og barna fikk både ta på og sitte inni mange gamle – og ekte – fly. Kanskje noen fikk en liten drøm om å bli flyvertinne eller pilot? Etterpå dro vi på bowling, hvor også barnevaktene fikk børstet støv av gamle ferdigheter.

Lørdag, siste dag, ble kanskje høydepunktet for barna som var igjen. Turen gikk nemlig til badeland – en stor suksess! Aller sist dro vi på kino og så Disney pixar-filmen «Elio».

Tusen takk for en morsom uke sammen med barna!

Hilsen

Anne Marie Storhaug – barnevakt

Side 10-11:

- Forsidebilde: Drømmedag i Kvalvika, men veldig kaldt vann!
- Nederst til venstre: Norvella lærer Emma å ta på redningsvest som en ekte flyvertinne
- Nederst til høyre: Marie viser fram sine akrobatiske ferdigheter på stranden
- Øverst til høyre: Laurelin fant en liten krabbe i byfjæra!

Side 12-13:

- Øverst til venstre: Loke og Elisa i kapteinstolene på redningsskøyta
- Øverst til høyre: Norvella i kapteinstolen på redningsskøyta
- Nederst til høyre: et vakkert sandslott bygd av Emma!
- Nederst til venstre: når gutta ble lei av å klatre gikk de over til neste sport: sjakk!
- Denne siden: barnevakt Brage speider utover sjøen sammen med Iver og Loke

SAMARBEID MELLOM TOLK OG BRUKER

Skrevet av Bibbi Hagerupsen

På det årlige sommertreffet ble det arrangert et likepersonkurs for deltakere torsdag og fredag. Temaet i år er «Samarbeid mellom tolk og bruker».

Jeg ble spurt om å være ansvarlig for kurset i år, og jeg takket ja. Jeg syns alltid det er morsomt å være ansvarlig og å lage programmet til likepersonkurset. I år er jeg glad for at de som holdte innlegg svarte JA med det samme da jeg spurte dem. Jeg er svært takknemlig for det.

Poenget med likepersonkurset er at alle skal dele noe med de som er tilstede, lære noe av hverandre og utveksle opplevelser og erfaringer med hverandre, fordi vi er i samme båt og kjenner på oss hvordan hverdagen vår er i forhold til våre utfordringer med syn og hørsel.

Tolkene er fantastiske å ha i hverdagen vår, og gir oss muligheten til å gjøre ting vi vil og har lyst på i hverdagen. Uten tolkene vil vi bli isolerte og fratatt mulighetene å delta i samfunnet på lik linje med folk i samfunnet.

«Godt samarbeid – god tolk» er et godt utsagn fra Karianne Havsberg som holdt sitt innlegg. Samarbeidet mellom tolk og bruker er viktig for oss som er døvblinde og har kombinert syns- og hørselstap. Det skaper trygghet, forståelse og respekt for hverandre når man skal jobbe sammen på et oppdrag.

Vi var heldige som fikk besøk fra Turid og Tone i NAV Tolketjenesten fellesoppdrag. De fortalte om hva og hvordan de jobber, når de mottar bestillinger fra personer med døvblindhet, eller skal arrangere store arrangementer og kurs på Eikholt. Det var åpen spørretime etter innlegget deres, og det var mange spørsmål. Det er veldig nødvendig og nyttig ser jeg, fordi vi som er døvblinde og har kombinert syns- og hørselstap har ikke fått noe opplæring i hvordan bruke tolk.

Det dukket blant annet opp et viktig spørsmål; om hvorfor fellesoppdrag håndterer forskyvning av oppdragene. Et eksempel: Jeg sender en bestilling til fellesoppdrag i forbindelse med sommertreff i Bodø, der jeg vil ha tolker fra kl 8. til kl. 23.00 hver dag og får beskjed om at

alt er i orden. Men jeg har ikke fått beskjed om at tolkene har fått oppdraget, og at den ene starter kl 8 og jobber alene fram til kl 10.00 og det samme gjelder om kvelden, at en tolk jobber alene fra kl 20 til 23.00. Jeg er sosial og elsker å prate med folk enten på frokostbordet eller i baren. Det kan bli slitsomt for tolken som jobber alene, fordi jeg bruker taktilt tegnspråk. De på fellesoppdrag sier at det er fordi det ikke skjer noe i det offisielle programmet, men vi er også mennesker og liker å ha det sosialt prate med folk utenom programmet.

Bedir Yiyit, Marie Dyrkorn Egge, Tonje Wright og Karianne Havsberg holdte ogsp innlegg på kurset der de delte sine erfaringer og opplevelser om hvordan de opplevde samarbeidet med tolker i hverdagen, i idrett, i organisasjonsarbeid og vanlig arbeid. De er så godt å dele sine erfaringer med de andre som deltok på kurset.

Marie Dyrkorn Egge sa noe viktig om ordet «bruker», og hun føler det er helt feil å kalle oss brukere. Vi er usikre på hvilket ord vi skal definere oss som. Har du et

godt forslag? Det blir et tema vi skal drøfte på likepersonskurset i november.

Neste kurs med tema «Samarbeid mellom tolk og bruker – del 2» blir arrangert på Scandic Fornebu, 14. – 16. november 2025. Da får vi besøk av formidlere i tolketjenesten, fellesoppdrag og ressurskontoret for døvblindetolking.

WIDERØE / ÆRESPRIS

Skrevet av Karianne Havsberg

Besøk hos Widerøe

Sommertreffet er ikke bare møter, men også nye opplevelser. Mens mange av deltakerne på sommertreffet dro til Kjerringøy, var vi en gruppe som i stedet tok turen til Widerøe. Flyselskapet har avdeling for opplæring av sine ansatte i Bodø, og vi var så heldige å få komme dit for å lære om flysikkerhet og spørre om alt vi lurte på. Vi fikk prøve kabinsimulatoren, som er en fullskala modell av et fly - men uten cockpit og vinger. Det er altså delen der passasjerene sitter, og vi fikk kjenne på alle knapper og også oppleve en liten flystyrt! For kabinsimulatoren kan bevege seg slik at det kjennes ut som vi flyr. Det er for at ansatte skal øve på ulike situasjoner som kan oppstå i lufta. Vi fikk også åpne nødutgangen og hoppe ut om vi ville!

Etterpå fikk vi prøve redningsvester og oksygenmasker, og vi hadde en fin samtale med de ansatte hos Widerøe om

hvordan vi som døvblinde kan fly trygt og så selvstendig som mulig. Noen døvblinde har opplevd å bli nektet å fly alene, men det som er viktig for sikkerheten er at en døvblind kan få med seg beskjeder fra personalet i en nødsituasjon. Vi fikk både vist og forklart at døvblinde ofte ikke er helt døve og helt blinde, slik at mange av oss kan fint klare denne kommunikasjonen enten muntlig eller skriftlig. Vi i LSHDB vil fortsette den gode dialogen med Widerøe for sammen å gjøre flyturen så trygg og god for døvblinde som mulig.

Bilde 1: Gruppebilde av de som deltok

Bilde 2: Bilde av meg (Karianne) og Elin Stavnes med redningsvester på.

Ærespris til Åshild Johansen

Nylig bestemte FN at 27. juni skal være den internasjonale dagen for døvblindhet. Vi i styret i LSHDB ville gjerne markere at døvblinde har fått en egen internasjonal dag, ved å gjøre litt ære på noen som har jobbet hardt for døvblinde i Norge i mange år. Vi bestemte derfor - uten at Åshild visste det - at vi skal begynne å dele ut en egen ærespris hvert år på døvblindes dag 27. juni. Og den aller første æresprisen gikk til Åshild Johansen, LSHDB sin mangeårige leder.

Åshild har jobbet i mange tiår for døvblindes rettigheter både nasjonalt og internasjonalt, og de siste 25 årene har hun vært leder for LSHDB. Hun vokste opp på Å i Lofoten som en av fem søsken, derav tre med Usher. Åshild ble sendt til skoler for hørselshemmede i Trøndelag og på Østlandet, langt fra familien. Hun er en tøff dame med omsorg for alle rundt seg. Hennes innsats for døvblinde ble derfor hedret med Ragnhild Kaatas ærespris, som også er til minne om Ragnhild fra Valdres som på 1800-tallet ble den første i Norge som fikk offentlig undervisning. Ragnhild var til stor inspirasjon for Helen Keller, verdens kanskje mest berømte døvblinde. Akkurat som Ragnhild har Åshild Johansen vært med på å brøyte vei ikke bare for seg selv, men for alle døvblinde - for retten til et selvstendig og meningsfylt liv.

Æresprisen bestod av et innrammet bilde av Ragnhild Kaata, og Åshild vil i tillegg få blomster og en plakett med navnet sitt, æresprisens navn og årstall. Åshild ble veldig overrasket og rørt over å få prisen, og det var mange som felte en tåre blant tilskuerne i salen også.

Sissel Markhus sto for selve utdelingen, og hun understreker at dette er ikke en

avslutningsgave - vi håper nemlig å beholde Åshild i LSHDB lenge ennå!

Bilde 1: Viser Åshild Johansen bli overrakt æresprisen av nestleder i styret Sissel H. Markhus

Bilde 2: Viser styreleder Åshild Johansen med æresprisen; et bilde av Ragnhild Kaata

TJENESTETILBUD TIL DØVBLINDE FRA STATPED SOM EN DEL AV NKDB: RETTIGHETER OG MULIGHETER

Skrevet av Kaisa Markhus etter innspill fra Anette Årnes; døvblind bruker av Statped sine tjenester.

Døvblindhet er en sjelden og kompleks funksjonsnedsettelse som innebærer en kombinert syns- og hørselsnedsettelse. Dette gir store utfordringer i hverdagen – særlig når det gjelder kommunikasjon, informasjonstilgang og deltakelse i samfunnet. Statped som del av NKDB (Nasjonalt kompetansesenter for døvblinde) tilbyr landsdekkende, gratis tjenester til døvblinde og deres nærpersoner for å møte disse utfordringene.

Spesialisert støtte til døvblinde i alle aldre

Nasjonal kompetansetjeneste for døvblinde er landsdekkende har ansvar for å gi tjenester til personer med døvblindhet, uansett alder. Målet er å legge til rette for at personer med døvblindhet kan utvikle, lære og delta i samfunnet på lik linje med andre.

Gjennom avtaler med de regionale helseforetakene tilbyr Statped som del av NKDB et bredt spekter av tjenester:

- Kartlegging av kommunikasjon, læring og utvikling.
- Rådgivning og veiledning til brukeren selv, pårørende og fagpersoner.
- Opplæring og undervisning tilpasset

den døvblindes behov.

- Kompetanseutvikling for kommunale tjenester, skoler og andre fagmiljø.

Tjenestene gis uten krav om henvisning og er kostnadsfrie for brukerne.

Statped som del av NKDB samarbeider tett med kommunale tjenester, spesialisthelsetjenesten, familier og nærpersoner. Dette helhetlige arbeidet skal bidra til bedre kommunikasjon, samspill og livskvalitet for den døvblinde, både i hjemmet, på skolen, i arbeid og på fritiden.

Brukerhistorie

For personer med døvblindhet kan hverdagen by på store barrierer. Her får du lese Anette Årnes sin historie, som fikk hjelp da hun skulle inn i en rettssak rundt en legefeil som ble gjort og som svekket synet hennes ytterligere. Hun trengte faglig kompetanse for å underbygge hennes sak, og hennes historie viser hvordan spesialisert støtte kan utgjøre en forskjell.

Hvordan opplevde du at din rådgiver hjalp deg, og uttalte seg i rettssaken?

Rådgiveren fra Statped ble en svært viktig støttespiller for meg gjennom hele proses-

sen. Hun tok seg tid til å lytte grundig og forstå hvordan døvblindheten påvirket meg – både emosjonelt, funksjonelt og gjennom kommunikasjonsbarrierer. Selv om jeg brukte tolk, opplevde jeg ofte å ikke bli forstått av helsepersonell. Da jeg ba rådgiveren om å bli med, observerte hun selv hvordan kommunikasjonen sviktet mellom meg og legene, og kunne bekrefte at tilretteleggingen ikke var god nok. Hun tok notater under konsultasjoner, og dokumenterte hva jeg faktisk hadde formidlet til legene, noe som senere viste seg å være forskjellig fra journalføringen.

I rettssaken løftet hun fram min situasjon med faglig tyngde og klarhet. Hun forklarte tydelig hva døvblindhet innebærer og hvordan mine utfordringer ble oversett i praksis. Hun støttet meg også i samtaler med advokaten, og bidro med en faglig uttalelse som sakkyndig. Det var en stor trygghet å ha henne på laget og vite at jeg ikke sto alene.

Hva opplevde du at en faglig uttalelse hadde å si for resultatet i rettssaken?

Den faglige uttalelsen fra rådgiveren hadde enorm betydning for utfallet. Retten trengte en uavhengig, faglig sakkyndig som kunne forklare hvilke konsekvenser døvblindheten har for livskvalitet og funksjonsevne. Uttalelsen tydeliggjorde at mine utfordringer ikke bare handlet om medisinske diagnoser, men også om kommunikasjonsbarrierer og svikt i tilrettelegging.

Rådgiveren kunne dokumentere hvordan jeg gjennom konsultasjoner hadde forsøkt å formidle symptomer og problemer, men at disse ble oversett eller feilaktig journalført på grunn av kommunikasjonsproblemer. Notatene hennes ble brukt som bevis i retten for å vise at jeg hadde forsøkt å si fra, men ikke ble hørt. Dette gjorde det

lettere for retten å forstå den reelle situasjonen min og ga dokumentasjonen den vekten den fortjente. Uttalelsen bidro til at jeg ble trodd, og at saken fikk et rettferdig resultat.

Hvordan fikk du informasjon om, og kom i kontakt med din rådgiver på Statped i forkant?

Jeg hadde hatt kontakt med Statped tidligere, og visste at jeg kunne få veiledning hos dem. Da situasjonen ble mer alvorlig, tok jeg selv initiativ til å kontakte Statped/ NKDB og forklare hva jeg sto i. Jeg ba om støtte og oppfølging i prosessen, både i møter og i dokumentasjon. Jeg opplevde å bli møtt med forståelse og vilje til å hjelpe.

Har du noen erfaringer du ønsker å dele med andre døvblinde som lurar på om de kan få hjelp fra rådgiver i Statped som del av NKDB?

Ja, jeg vil oppfordre alle døvblinde til ikke å være redd for å be om hjelp. Selv om man bruker tolk, kan det fortsatt oppstå alvorlige kommunikasjonsproblemer, og da er det viktig å ha noen som kan dokumentere og forklare dette.

Rådgivere fra Statped/ NKDB kan delta i møter, gi faglige uttalelser og bidra til at du blir forstått – både i helsevesenet, NAV-systemet eller i rettsapparatet. Det gjør en stor forskjell å ha noen på din side som forstår døvblindhet og hvordan det påvirker deg.

Er det noen andre viktige ting fra ditt perspektiv som du mener bør med, som andre døvblinde kan ha nytte av å vite?

For meg var det helt avgjørende å bli trodd. Jeg hadde vært gjennom mange lege-

undersøkelser uten å bli hørt, selv med tolk til stede. Legene tok ofte utgangspunkt i gamle journaler og fokuserte på tidligere diagnoser som RP og grå stær, i stedet for å lytte til mine nåværende symptomer. Jeg forsøkte å forklare, men ble oversett. Rådgiveren fulgte meg til flere konsultasjoner og observerte hvordan kommunikasjonen sviktet. Hun tok notater over hva jeg faktisk sa, og disse notatene ble brukt som bevis i rettssaken. Selv om det tok lang tid før hjernesvulsten ble oppdaget, var rådgiverens dokumentasjon avgjørende for å synliggjøre hvordan svikt i kommunikasjon påvirket helsehjelpen jeg fikk.

I rettssaken hjalp hun også med å forklare døvblindhet på en måte som gjorde at både retten og motpartens sakkyndige forsto utfordringene mine. Mange hadde feilaktige forestillinger om at døvblindhet betyr fullstendig døv og blind, noe som ikke stemmer.

Jeg føler meg diskriminert på grunn av min funksjonsnedsettelse. Kommunikasjonen med legene fungerte ikke, selv med tolk. Mitt førstespråk er tegnspråk, og det krever innsikt og forståelse fra den som mottar informasjonen. Jeg opplevde at legene ikke tok ansvar for å sikre at de forsto meg. De burde ha stilt oppklarende spørsmål eller henvist meg til videre undersøkelser, som MR eller CT. Dette kunne avslørt svulsten tidligere.

Jeg mener at døvblindhet gir rett til nødvendig tilrettelegging, også i møte med helsevesenet. Det handler ikke bare om tilgjengelighet, men om pasientsikkerhet. Når det finnes risiko for kommunikasjonsbrudd, bør det utløse ekstra tiltak – som røntgen, MR eller CT – for å sikre at alvorlige symptomer ikke overses. Dette burde vært gjort for sikker-

hets skyld, nettopp fordi det er risiko for at viktig informasjon ikke når frem.

FAKTA

Statped / NKDB sin tjeneste til døvblinde

Hva tilbyr dere? Vi tilbyr gratis landsdekkende tjenester til døvblinde i alle aldre – inkludert kartlegging, veiledning, undervisning og kompetanseutvikling.

Hvem gjelder tilbudet for? Personer med døvblindhet eller kombinerte syns- og hørselsnedsettelse, samt deres nærpersoner og fagpersoner i kommunen.

Hvordan fungerer tjenestene? Tjenestene gis i samarbeid med bruker, familie og fagmiljøer, og tilpasses den enkeltes behov. Vi bidrar både på individnivå og med kompetanseheving i kommunale tjenester.

Hvorfor er tjenestene viktige? De skal bidra til økt kommunikasjon, deltakelse, læring og livskvalitet for døvblinde.

Koster tjenestene noe? Nei. Alle tjenester er gratis.

Trenger man henvisning til dere? Nei. Tjenestene kan tas kontakt om direkte.

Hvem er deres samarbeidspartnere? Specialisthelsetjenesten, kommuner, nærpersoner og andre relevante aktører.

Hvem har ansvaret for tjenestene? NKDB, gjennom avtale med de regionale helseforetakene (RHF-ene).

BAK SKYENE SKINNER SOLEN

Skrevet av Cor van der Lijcke

med hjelp av kunstig intelligens

Sammen med tolk Ann Beate var jeg på den nederlandske ambassaden i Oslo for å hente nytt pass og identitetskort.

Ved siden av ambassaden ligger det et vakkert galleri. Jeg har gått forbi der flere ganger tidligere, men denne gangen bestemte jeg meg for å ta en titt innom.

TBS-galleriet er et fasinende sted hvor kunst, historie og norsk identitet møtes. Galleriet ligger i en sjarmerende villa som tidligere var en hestestall. En fredelig skulpturhage omgir bygningen. Skulptør og kunstmaler er Tore Bjørn Skjølsvik. Han har skapt mer enn 70 kunstverk i offentlige rom. Skjølsvik er 85 år og fortsatt aktiv. De offentlige kunstverkene er spredt over hele Norge, inkludert skulpturer av sportshelter: John Arne Rise, Oddvar Brå, Ole Gunnar Solskjær, Ingrid Kristiansen og Peter Northug. Andre skulpturer er blant annet: Klippfiskkjerringa, Tissegutten og Sjømanskona.

Tore Bjørn Skjølsvik har også skapt en imponerende hesteserie. Serien fokuserer på temaer som utfordringer, styrke og skjønnhet i livet. En av de mest kjente hesteskulpturene heter Vesleblakken, som finnes både i Øvre Rendalen og Nasjonalmuseet. Denne hesten er kjent som et eksempel på lojalitet og utholdenhet. Det førte til etablering av Vesleblakkenprisen. Dette som et hyllest til mennesker som har utmerket seg uselvisk. Av mottakere er blant annet Leger uten grenser. Imponerende bronseskulpturer kan sees i skulpturhagen og rundt kultursenteret: Hesteskulpturer som «Into The Future» - en hest i bevegelse, Skulpturer av norske konger: Kong Haakon, kong Olav og kong Harald, Polfarere: Fridtjof Nansen og Roald Amundsen, Norske forfattere: Henrik Ibsen og Knut Hamsun.

Da jeg kom inn i kultursenteret, ble jeg spontant møtt av kunstneren selv. Han ga meg en hånd og en klem og sa varmt: «Velkommen!» Skjølsvik så meg antakeligvis mens jeg berørte skulpturene utenfor. Jeg ble forbløffet over at jeg også inne i senteret fikk lov til å se alle kunstverk, som ikke var bak glass, med hendene. I nesten alle museer i Norge er det strengt forbudt å berøre kunstverkene.

Mer enn 200 kunstverk er utstilt. Ann Beate forklarte alt for meg. Helt utrolig! Jeg tar av meg hatten!

Etter økten hadde vi en interessant og lærerik samtale med den daglige lederen og hennes assistent om tilgjengelighet for funksjonshemmede i museer. De var så begeistret for besøket vårt, at de fikk ideen om å sette opp en spesiell utstilling for syns- og hørselshemmede i kjelleren. Fantastisk!

Det er jevnlig nye utstillinger, konserter, forelesninger og besøk i kunstnerens atelier.

Kanskje det kan være en idé å besøke senteret for LSHDB lokallag Oslo, Akershus og Østfold.

TUR TIL KJERRINGØY

Skrevet av Marit Øverby

På onsdagen på LSHBD's somertreff hadde vi utfluktsdag og kunne velge mellom busstur til Kjerringøy eller kabinsimulator. Karianne hadde ansvaret for kabin-simulatoren og jeg for bussturen til Kjerringøy. Vi var ca 100 stykker som ble med til Kjerringøy, det ble satt opp to store busser med en guide i hver buss. Turen startet kl. 09.45. fra hotellet for å rekke ferga over til Kjerringøy.

Når ferga la til kai på Kjerringøy ble vi møtt med det unike nordnorske kystkulturen, både fra et historisk ståsted og slik vi kjenner den i dag. I dette kompakte og smellvakre landskapet finner vi alt fra blankskurte fjell og skinnende hvite sandstrender, til aktive jordbruksbygder og ikke minst det historiske Kjerringøy Handelsted. Det er et av landets aller viktigste bygningskulturminner med rik historie og det helhetlig best bevarte anlegget av denne typen i Nord-Norge. Handelsstedet var et av Nord-Norges største og rikeste på 1800-tallet. Handelsstedet ble grunnlagt av Johannes

Staaleni Bernhoft som overtok i 1752. Han drev jektefart, samt handel og gjestgiveri. I 1803 ble handelsstedet overtatt av Christian Lorentzen Sverdrup, og under hans ledelse opplevde stedet en blomstringstid med utvidelser av virksomheten. Sverdrups datter Anna Elisabeth og hennes mann Jens Nicolai Ellingsen fortsatte utviklingen, og bygget flere av de karakteristiske bygningene som fortsatt står der i dag. Etter Jens Nicolai Ellingsens død overtok Anna Elisabeth driften alene før hun giftet seg med den driftige handelsfullmektigen Erasmus Zahl. Zahl ble en velstående mann, og Kjerringøy nådde sin storhetstid under hans ledelse.

I 1959 ble handelsstedet overtatt av Nordland fylkesmuseum (nå Nordlandsmuseet) og er i dag godt bevart og tilgjengelig for publikum. Zahlfjøsset, som tidligere var en del av handelsstedet, er nå et viktig kulturbygg som huser et galleri og et våtmarkssenter. I fjøsset var det også en koselig kafeteria med hjemmelagde kaker

og i 2 etasje kunne man se en film om historien til handelsstedet.

Kjerringøy handelssted er ikke bare et historisk sted, men også et sted som har inspirert forfattere. Knut Hamsun brukte Kjerringøy som modell for Sirilund i sine romaner, og miljøet rundt handelsstedet er gjenkjennbart i bøkene hans. Stedet tjente også som inspirasjon for hans romaner om Rosa og Benoni.

Når vi kom til handelsstedet ble vi møtt av staselige artige geiter og vi ruslet rundt i området i 3 timer. Vi fikk sett ganske mye, oppleve en fredfullhet og ro, samt at vi var meget heldige med været. Noen var med på en spennende omvisning inne i hovedhuset der eierne bodde herskkelig. I noen av bygningene kunne vi se gamle redskaper og utstyr som ble brukt på den tiden. Det var også en åpen krambod med mange ting som fristet som vi kunne kjøpe med oss hjem.

Utenfor området lå en liten koselig hvit kirke, på gravgården innenfor var et område hvor alle familiene som drev handelsstedet ligger.

Vi kunne tenkt oss å bli litt lengre, men bussene måtte rekke ferga. Bussene var tilbake på hotellet cirka halv fem, vi hadde med oss masse inntrykk og flotte gode minner etter en fin dag!

For de som ønsker å dra dit en dag kan man bo på Kjerringøy Hotell som ligger fredfullt til og har en avslappende atmosfære.

ORDET FRITT / ÅPEN TIME

Skrevet av Karianne Havsberg

Åpen time med styret på sommertreff

En del medlemmer har i mange år opplevd at landsmøtet til LSHDB varer lenge. De har gitt tilbakemelding til styret om dette, og flere forteller at de rett og slett ikke orker å være med fordi de blir for slitne. Noen dropper hele sommertreffet på grunn av dette. Styret vil gjerne legge til rette slik at flest mulig medlemmer kan delta, også de som ikke orker lange møter. Samtidig er det viktig å gi rom for at alle kan ta opp saker de er opptatt av, og stille spørsmål.

På årets landsmøte var styrets forslag å ikke ha punktet «Ordet fritt» på sakslisten, men i stedet følge vedtektene om at alle saker som skal behandles må være sendt inn på forhånd. Slik kan styret også forberede skikkelig svar på det medlemmer ønsker å ta opp, fordi styret har fått undersøkt og gått gjennom sakene på forhånd. For å gi medlemmer rom til å stille spørsmål til styret i en mer uformell setting, satte styret i stedet opp tre tidspunkter der de som ville kunne komme og snakke med to fra styret utenom møtetiden. Dessverre var det nesten ingen medlemmer som møtte opp her.

På landsmøtet kom det fram at noen medlemmer mente det fortsatt var nødvendig å ha «Ordet fritt» som en del av landsmøtet, slik at ting kan løftes fram i plenum og det kunne bli skrevet referat som alle kan lese. Etter en diskusjon ble det fremmet et kompromissforslag som landsmøtet også vedtok: Styret satte opp tid til «Ordet fritt» en av kveldene på sommertreffet, men ikke i forbindelse med landsmøtet.

Møtet ble holdt to dager senere, og et flertall av styret stilte opp, i tillegg til de av medlemmene som ønsket det. Det var en ordstyrer og referent til stede. Et oppsummerende referat blir publisert i SynHør-bladet. Som alltid vil styret evaluere gjennomføringen av landsmøtet og sommertreffet i etterkant, for å se på hva som fungerte godt og hva som kan gjøres annerledes. Det blir alltid en

avveining mellom hva styret har kapasitet til som frivillig organisasjon, opp mot å møte medlemmenes behov så godt vi kan. Hvis du har synspunkter på hvordan vi i styret bør legge opp landsmøtet og sommertreffet kommende år, håper vi å høre fra deg!

—

Referat fra «Åpen time med styret» under sommertreffet 2025

Møtet ble holdt på Scandic Havet i Bodø, torsdag 26. juni kl. 17-18.

Referent og møteleder: Andreas Havsberg

Tilstede fra LSHDB-styret:
Sissel Markhus (nestleder, Kari Engan (styremedlem), Karianne Havsberg (styremedlem), Juliane Eftevåg (varamedlem).

Syv andre medlemmer fra LSHDB møtte også opp. Alle fikk mulighet til å ta opp det de hadde på hjertet.

1. Refleksjoner etter landsmøtet

Flere uttrykte stor takknemlighet for et godt landsmøte, med åpenhet og mulighet for å si det man hadde på hjertet. Møteleder ble rost for rolig og tålmodig ledelse.

2. Eikholt – informasjon, spørsmål og bekymringer

Innledning fra Nina Skorge, medlem i LSHDB og vara-brukerrepresentant i Stiftelsen Eikholt's styre. Nina redegjorde for rollen som brukerrepresentant i Eikholt-styret, der hun har sittet som vara i fire år og skal sitte én periode til. Hun understreket at brukerrepresentanter har ansvar for å sikre at Eikholt fungerer godt og har et solid økonomisk fundament.

- Eikholt finansieres av statsbudsjettet (via NKDB/Helse Nord) og NAV (tilpasningskurs). NAV-andelen er nå større enn statsstøtten.
- Viktig med god kontakt med politikere for å sikre videre støtte.
- Styret har to faste brukerrepresentanter og én vara. Nina er møtende vara og kan delta i møter, men har ikke stemmerett med mindre én av de faste er fraværende.
- Tidligere kunne LSHDB og FNDB velge representanter til styret. Etter en vedtektsendring i 2010 kan de kun foreslå kandidater til Eikholt valgkomite.
- Nåværende direktør går av sommeren 2026, og rekruttering av ny direktør settes sannsynligvis i gang snart.
- Planene om å utvide Eikholt er gjentatte ganger tatt opp i styret, men at fremdriften er krevende. Det trengs ny reguleringsplan, og tomteforholdene er uklare.
- Nina noterte alle innspill som kom fram under dagens møte, og understreket at hun tar gjerne imot innspill fra LSHDB-medlemmer til det videre styrearbeidet.

Innspill og spørsmål fra møtet:

- Flere uttrykte bekymring for at det nå er kun ikke-tegnspråklige i Eikholt-styret, til tross for ønske om en tegnspråklig brukerrepresentant.
- Spørsmål ble reist om hvorfor Eikholt direktør sitter i valgkomiteen, og om dette bryter med Eikholt vedtekter.
- Manglende fokus på tegnspråk blant gamle og nye ansatte ble tatt opp som et stort problem.
- Selv om Eikholt-konferansen er rettet mot fagfolk, ønsker en del døvblinde også å delta. Høy deltakeravgift gjør dette tilnærmet umulig. Det er et sterkt ønske om at konferansen blir strømmet og gjort digitalt tilgjengelig i etterkant, som tidligere år.

3. Ny organisasjon – status

Det kom spørsmål fra et medlem om styret kunne si litt mer enn det som kom fram på landsmøtet. Styret orienterte kort om samarbeidet med FNDB og LMKST om å etablere én felles organisasjon for døvblinde. En arbeidsgruppe ser nå på

vedtekter, organisasjonsstruktur og økonomiske konsekvenser. Målet er å ivareta alle brukergrupper og bygge videre på det gode arbeidet fra alle de tre dagens organisasjoner. Foreløpig er ingenting bestemt, og medlemmene i alle organisasjonene må få mulighet til å påvirke underveis i prosessen. Styret opplever at møtene til nå har gitt positive signaler fra alle tre organisasjoner, og har godt håp om at det vil lykkes å danne en sterk felles organisasjon som kan stå sammen for alle med alvorlig kombinert sansetap eller døvblindhet i Norge.

4. Tolketjenesten

Det ble uttrykt sterk bekymring for fremtiden for tolketjenesten:

- Mangel på tolker har ført til avlysninger av arrangementer.
- Spørsmål ble reist om tolkenes kunnskap om haptisk kommunikasjon. Det ble nevnt at utdanningen har tatt opp dette, og at Magnhild fra OsloMet – som nå tar doktorgrad innen haptisk – vil komme på likemannskurset i november.
- Styret fortalte at tolkesituasjonen og anbudet lenge har vært et hovedfokus for LSHDB, men at myndighetene igjen og igjen utsetter prosessen og at hverken LSHDB eller tolkene selv får noe særlig informasjon. Styret fortsetter å følge opp saken tett og vil videreformidle til sine medlemmer så snart det kommer ny håndfast informasjon.

5. Annet

- Styret skal på seminar i september og ønsker forslag til tema for neste års likepersonkurs. Ett forslag er: "Bli en organisasjon – hva ønsker medlemmene?"
- Medlemmene oppfordres til å komme med spørsmål eller innspill til styret per e-post når som helst.

STEMMERETT FOR DØVBLINDE: EN DEMOKRATISK RETTIGHET– OG EN NØDVENDIGHET

Skrevet av Marius A. Larsen

Døvblindhet og demokratiske barrierer

Døvblindhet – en kombinasjon av syns- og hørselsnedsettelse – rammer ca. 350 personer i Norge . Kommunikasjon kan kreve tolker, tegnspråk, taktile tegnspråk eller hjelpemidler og ledsagere, noe som krever ekstra for denne døvblinde – ikke bare i hverdagen, men også når vi skal delta i samfunnslivet og bruke våre politiske rettigheter.

Tilgjengelighet og valgdeltakelse

Valgloven er nå tilrettelagt slik at velgere med funksjonsnedsettelse, og døvblindhet, har krav på assistanse – for eksempel en selvvalgt ledsager eller valgfunksjonær med taushetsplikt . Dette sikrer hemmelig og tilgjengelig avløsning av stemme.

Likevel viser forskning at funksjonshemmede ofte opplever barrierer ved valg, inkludert kompleksitet rundt tilrettelegging eller mangel på informasjon. Særlig gjelder dette grupper med sammensatte behov, som døvblinde.

Hvorfor stemme?

- Synliggjøring og styrket innflytelse: Dersom døvblinde ikke benytter stemmeretten, legges det samfunnsmessige presset på politikere for oss fra en tynn gruppe. Aktiv deltakelse viser bredden i kravene – for bedre tilgang, tydeligere informasjon og mer tolketjenester.
- Demokratisk representasjon: Uten stemmer fra døvblinde gruppen, mangler valgresultatet legitimitet i forhold til oss. Likeverd betyr at alle stemmeberettigede – uavhengig av funksjonsnivå – teller like mye.
- Politisk press for tiltak: Når døvblinde organiserer seg og stemmer, gir det politisk kraft til saker som bedring av tolketjenester, og ledsagere, universell utforming og generell inkludering.

Hva kan du som døvblind velge å gjøre?

- Gjør klar planlegging: Meld fra til valgstyret i god tid hvis du trenger assistanse (tolk, ledsager, valg-funksjonær).
- Bruk tilgjengelige kanaler: Valgstyrene skal følge veilederen «Tilgjengelighet til valg» – dra nytte av at denne informasjonen faktisk eksisterer.
- Ditt engasjement teller om det er politisk, organisasjonslivet eller i andre forum i samfunnet. Dette øker din stemme og nettverk – som viser samfunnets bredde og gir politisk gjennomslagskraft.

Oppfordring før 7.–8. september 2025

Stortingsvalget nærmer seg. Bruk stemmen – rollen din som velger er mer enn symbolsk: den er avgjørende. Du kan bidra til at framtidens politikk for døvblindhet vektlegger reell deltakelse og gode rammevilkår.

Avslutningsvis:

Valgdeltakelse for døvblinde handler ikke bare om individuell rett – det styrker demokratiet som helhet. Når dere stemmer 7.–8. september, legger dere til grunn at det norske samfunnslivet gjenspeiler hele befolkningens stemme. Stemmetiden er din mulighet til å gjøre deg synlig – for oss, for bedre inkludering.

Jeg håper dette innlegget inspirerer til aktiv deltakelse – på valgdagen.
Demokrati er sterkt når alle deltar.

Med vennlig hilsen
Marius Aasand Larsen
Sentralstyremedlem

FRA VISUELT TIL TAKTILT TEGNSPRÅK - EN VEI TIL TRYGG KOMMUNIKASJON

Skrevet av Sigve Nedredal

Først publisert på NKDB's nettsider, 12. desember 2024

Gjengitt med tillatelse fra forfatteren

Hva gjør du når synet svikter og visuelt tegnspråk ikke lenger fungerer? Et pilotprosjekt gir svar: Gjennom praktisk trening, teori og mentorstøtte lærer deltakerne taktilt tegnspråk og sikrer sin kommunikasjon.

Siw Knutstad, seniorrådgiver i Statped, leder prosjektet som utforsker overgangen til taktilt tegnspråk. Foto: Sigve Nedredal.

Hva gjør man om man ikke lenger kan kommunisere med tegnspråk når synet blir dårligere? Hvordan skal man da kommunisere og kunne delta i samfunnet?

Et svar kan være at man lærer seg taktilt tegnspråk. Hvor kan man lære det og når skal man starte? Skal man vente lengst mulig, eller skal en starte før synstapet gjør

det vanskelig å oppfatte visuelt tegnspråk?

Overgangen fra tegnspråk til taktilt tegnspråk

Seniorrådgiver Siw Knutstad, NKDB i Statped driver et pilotprosjekt som ser på overgangen fra vanlig tegnspråk til taktilt tegnspråk.

Hun er utdannet tegnspråktolk og har lang erfaring med taktilt tegnspråk. Hun samarbeider med Tonje Wright, som jobber i Statped. Hun er utdannet lærer og har selv døvblindhet. Tonje har en mentorrolle i prosjektet samtidig som hun også er en av de tre deltakerne som er i overgangen fra visuelt til taktilt tegnspråk.

- Prosjektet får en ekstra dimensjon siden Tonje som selv har døvblindhet driver prosjektet med meg. Det gjør at vi har veldig mange interessante diskusjoner og nye innfallsvinkler som både jeg og de andre kursdeltakerne har stor nytte av.

At Tonje er mentor innebærer at hun som pedagog og som selv har døvblindhet, hjelper og støtter andre til å nå sine mål. Dessuten har hun som pedagog god evne til formidling.

Tonje Wright, mentor og deltaker i prosjektet i samtaler om taktilt tegnspråk. Foto: Sigve Nedredal.

Uten brukerperspektivet ville kurset vært fattig

Siw påpeker at hun og andre som har normal syn og hørsel ikke har forutsetningene for å forstå hvilke utfordringer personer med døvblindhet møter.

Kurset hadde vært fattig uten brukerperspektivet, så jeg er veldig glad for at Tonje bidrar med sitt perspektiv og at hun som utdannet lærer også har pedagog- og didaktikkperspektivet i alt vi gjør.

Tonje har sammen med de to andre kursdeltakerne Ann-Kristin og Knut Arne, øvd på taktilt tegnspråk. Kurset er lagt opp som åtte heldags kurssamlinger på Statped i Oslo. Hver samling inneholder både teori-deler og mye praktisk trening i blant annet tohånds-bokstavering, naturlige tegn, informasjon på taktilt tegnspråk og de har fortalt korte historier til hverandre.

Ann-Kristin synes det er viktig å kunne teorien rundt det taktile tegnspråket for å være mer bevisst når de gjør de praktiske øvelsene.

- På hver samling har vi alltid en bolk om teori, og det synes jeg er spennende.

I samlingene har de diskutert temaer som:

- Tegnrom: Hvor stort tegnrom behøver hver enkelt.
- Turtaking i samtaler.
- Xyz-aksen i det taktile tegnspråket.
- Sitte/stå i kommunikasjon.
- Hvordan spare krefter.

Jeg trygger min egen fremtid

Knut Arne sier at for ham er det viktig å lære seg taktilt tegnspråk og haptiske tegn for å trygge sin egen fremtid. Synet hans har blitt dårligere de senere årene som har gjort at behovet for å lære taktilt tegnspråk har blitt større.

- Jeg sa ja umiddelbart da jeg fikk tilbud om å delta i dette prosjektet. Jeg ser frem til hver kursdag med forventninger. Det er svært lærerikt, og vi lærer noe nytt hver gang. I tillegg er det mye latter og humor til stede når vi møtes. Jeg kunne tenkt meg å møtes oftere, sier Knut Arne.

Og han legger til:

- Jeg føler meg mye tryggere kommunikasjonsmessig, nå som jeg lærer taktilt tegnspråk. Da vet jeg om jeg en gang i fremtiden blir helt blind, da kan jeg fortsatt kommunisere med omverden. Det gir meg trygghet.

Ann-Kristin ser mye dårligere i dag enn

bare for et par år siden. For henne er det viktig å lære seg taktilt tegnspråk for å kunne fortsette å være sosial med venner og familie.

Kurset gjør at jeg trykker min egen fremtid. I tillegg så er det veldig viktig for meg å ha muligheten til å dele usikkerheten og det uvisse sammen med andre tegnspråklige som også opplever at synet svikter, sier Ann-Kristin.

Ann-Kristin følger med når Tonje og Knut Arne øver på taktile tegn. Foto: Sigve Nedredal.

Sorgprosess når sansene svekkes

For mange er overgangen til taktilt tegnspråk en stor terskel å komme over. Man skal lære seg det taktile språket, i tillegg til den psykologiske tilvenningen det er å akseptere en ny kommunikasjonsform som følge av gradvis tap av syn og hørsel.

Siw sier at det er viktig å løfte det psykologiske aspektet ved overgang til taktilt tegnspråk. Hvordan håndtere og ta inn over seg det faktum at synet har sviktet i så alvorlig grad at det er nødvendig å gå over til taktilt tegnspråk? Hva skjer i relasjoner til familie, venner og andre?

- Dette er store omveltninger og endringer i

livene deres som det tar tid å bearbeide og tilpasse seg til.

Siw har hatt fokus på at deltagerne etter endt kurs skal fungere som «ambassadører» for det taktile tegnspråket. Hun håper at det gjør det mindre skummelt for andre å ta kontakt. Ofte handler det ikke om at mennesker ikke ønsker mer kontakt når den visuelle kommunikasjonen opphører, men om redselen for å ikke bli forstått.

- Ved å prate om kurset, om taktilt tegnspråk og tipse om at slike tilbud finnes, da lærer flere taktilt tegnspråk og en får flere å kommunisere med, understreker Siw.

Målet er at det blir et nasjonalt tilbud

Målet med prosjektet er at det skal bli et nasjonalt tilbud, men hvordan det skal gjennomføres, vet ikke Siw og Tonje enda. Først skal det skrives rapport fra prosjektet og det er ledelsen i Nasjonal kompetanse-tjeneste for døvblinde som avgjør om dette blir et varig nasjonalt kurstilbud.

- Vi vet at det er et behov at flere lærer seg taktilt tegnspråk. Selv om vi ikke er ferdige med prosjektet, så er vi allerede i kontakt med flere som ønsker å ta dette kurset, sier Siw og Tonje.

De legger også til hvor viktig det er at flere har muligheter til å kommunisere i taktil modalitet for å motvirke isolasjon og utenforskap.

- Vi ønsker å gjøre taktilt tegnspråk til en trygg og naturlig kommunikasjonsform for personer med døvblindhet. For dem som er i ferd med å miste syn og hørsel, er dette kurset et steg mot å bevare et sosialt og meningsfylt liv, avslutter de.

NYTT FRA LOKALLAGENE

En liten oppdatering fra LSHDB Vestfold og Telemark

Den 17. juni hadde vi et koselig sommer-treff i Bøkeskogen i Larvik. Mange møtte opp, inkludert seniorgruppa – og det ble en veldig hyggelig dag sammen, til tross for noen regndråper. Vi koste oss både på Bøkekroa og i Bøkeskogen.

Vi var totalt 25 personer som deltok på sommertreffet.

Tusen takk til alle som kom!

Hilsen
Karin Trude
Sekretær, LSHDB Vestfold og Telemark.

TIPS OG NYHETER

SØK PÅ NILSENS LEGAT

Eva Randi og Carl Johan Nilsens legat for døvblinde deler ut økonomisk bidrag til døvblinde med lav inntekt/svak økonomi.

Det kan søkes om generell stønad til livsopphold.

Legatet fastsetter størrelse på beløpet. Søknaden må inneholde personopplysninger, et kontonummer og en e-postadresse søker kan nåes på.

Det må vedlegges skatteoppgjør som viser søkers inntekt og formue

Det kan og søkes om spesifikt beløp til spesielle formål. Søknaden må da i tillegg gi en kort beskrivelse av hva pengene skal brukes til.

Søknadsfrist er 30 september.

Søknad sendes til Eva Randi og Carl Johan Nilsens legat for døvblinde v/ Olav Chr. Myhr

E-post: olav@advokatkontoretmyhr.no

Eller postadresse Lidarende 23 1395 Hvalstad.

SØK PÅ THORBJØRNSSENS LEGAT

Anna B. Thorbjørnsens Legat for døvblinde har som formål å bedre fysisk helse hos døvblinde. Legatet har mulighet til å dele ut et begrenset beløp for 2025.

Legatets mål er å hjelpe døvblinde (døvblindfødte og ervervede) økonomisk i de tilfeller der økonomien begrenser mulighetene til fysisk trening.

Eksempel på hva som støttes kan være kurs- og abonnementsavgifter, assistanse, instruksjon og veiledning, personlig trener, reiseutgifter og kostnader til anskaffelse av nødvendig utstyr.

Døvblinde som ønsker å søke må i søknaden forklare den aktuelle treningsformen og spesifisere det økonomiske behovet med spesifikasjon av totalkostnad, støttebehov/ søknadsbeløp og hvordan evt. restbeløp planlegges dekket, f.eks. egenfinansiert eller ved søknad/tilskudd fra andre hold (spesifiser).

Enkel tildeling fra Legatet vil sjelden overstige kr 15 000.

Søknaden må inneholde: Personopplysninger, kontonummer og en e-postadresse du kan nåes på.

Ligningsattest som dokumentere inntekt og formue, må vedlegges.
Søknaden blir underlagt fri behandling hos styret i legatet etter hvert som de kommer inn og så langt midlene rekker.
Søknadsfrist er 30. september 2025.

Søknad sendes til:

Anna B Thorbjørnsens legat for døvblinde v/ Olav Chr. Myhr, E-post:

olav@advokatkontoretmyhr.no

Eller post adr: Lidarende 23, 1395 Hvalstad

INVITASJON TIL ÅPNINGSFEST PÅ SIGNO

Noen flytter inn i nye lokaler. Vi har flyttet inn i en helt ny måte å jobbe på.

Etter måneder med involvering, kartlegging og nytenkning har vi nå tatt steget fra trange, lite egnede lokaler til et sted som virkelig speiler hvem vi er, og hvem vi ønsker å være.

Vi inviterer deg hjertelig til åpningsfest den 4. September i våre nye lokaler!

Ryensvingen 15, 0680 OSLO

Torsdag 4.september kl 10.00-13.00

Det blir enkel servering, omvisning , og selvfølgelig: tegnspråk i sentrum.

Program:

Kl. 10.00: Velkommen til oss, møtes i sosial sone. Velkomstdrikke. Mingling.

Kl. 10.30: Tale/klipping av snor - v/ adminstrerende direktør i Stiftelsen Signo, og daglig leder i Signo Rycon.

Kl. 11.00: Omvisning i grupper.

Kl. 12.00: Mingling, noe å bite i.

Kl. 13.00: Takk for at du kom til oss!

Dette er ikke bare en innvielse av vegger og møbler, det er markeringen av en stor endring. Vi har tatt farvel med uhensiktsmessige lokaler, og skapt en aktivitetsbasert arbeidsplass der rommene er utformet for funksjon og formål: fokus, tilgjengelighet, konsentrasjon og samhandling. Her har vi lagt til rette for både uforstyrret arbeid og visuell kommunikasjon, i rom som støtter opp under det vi jobber for hver dag. Vi har endelig fått den sosiale sonen vi alltid har drømt om, et romslig, visuelt og inkluderende samlingspunkt, en møteplass for tegnspråk, fellesskap og idéutveksling.

Bli med og feir et viktig veiskille sammen med oss! Dette er mer enn en innflyttingsfest, det er en feiring av fremtidens arbeidsplass og fellesskap. Vi lover inspirasjon og en opplevelse som setter tegnspråk i sentrum.

Meld deg på innen 20. august ved å sende en e-post

til: hilde.jorgensen.astrup@signo.no

Din tilstedeværelse betyr mye for oss!

FRIST FOR INNSENDING AV STOFF TIL
NESTE NUMMER:
03. OKTOBER (OG GJERNE LITT FØR)

TIL NESTE GANG

15. SEPTEMBER

Internasjonal dag for demokrati

18. SEPTEMBER

Internasjonal likelønnsdag

21. SEPTEMBER

Internasjonal fredsdag

23. SEPTEMBER

Den internasjonale dagen for tegnspråk

28. SEPTEMBER

Den internasjonale dagen for universell tilgang til informasjon

30. SEPTEMBER

Internasjonal oversettelsesdag

Ca 10. OKTOBER

Neste nummer av SynHør bladet
havner i postkassa

RESTAURANT
Halling-stuene
GEILO
Tlf. 32 09 12 30/50

REGNBUEEN - en del av
GJENVINNING AS Follo Trucktleie
CONTAINERUTLEIE
Din lokale
avfallspartner
Tlf: 64 86 31 03
follotrucktleie.no

Signo Vivo
Andebu Sentrum 1, 3160 ANDEBU
Tlf. 33 43 88 00

Motorsenteret Heidal AS
Ysterivegen 5
2676 HEIDAL
Tlf. 61 23 34 00

FOLLO TAXI
Ring **06485**

Tokke kommune
tokke.kommune.no

interoptik
Weggersen
Tlf. 32 78 88 99
Sentrumsgården, 3370 Vikersund

NAPIER
Hovlandsvegen 18
5443 BØMLO
Tlf. 53 42 44 00

Umas AS
Kometvegen 4
7652 VERDAL
Tlf. 901 07 650

Vesetrud Sag
Kolkinnveien 14
3533 TYRISTRAND
Tlf. 32 13 94 12

BKS Industri AS
Sunde Industriområde 3
5450 SUNDE I SUNNHORDLAND
Tlf. 56 12 63 00

Gjerdrum kommune
gjerdrum.kommune.no

Glassmester1 Arendal
Strømsbuveien 61
4836 ARENDAL
Tlf. 37 02 41 88

A

speira

Specsavers® Optikk
Specsavers Lillestrøm
Storgata 12, 2000 LILLESTRØM
Tlf. 63 80 15 90

Bilpleien AS
Grini Næringspark 10
1361 ØSTERÅS
Tlf. 67 54 00 11

ARKITEKTHAGEN
Torget 3
3570 ÅL
Tlf. 918 20 898

interoptik
Optiker Ramstad
Din leverandør av merkevarer
POLARIZED PLUS
Maurit Jim
SUNGARSEL
adidas
OAKLEY Ray-Ban
8400 SORTLAND | Tlf. 76 12 21 62

ÅL FOLKEHØYSKOLE OG KURSSENTER FOR DØVE
Bakketeigen 51
3570 ÅL
Tlf. 32 08 26 00

TAXI 03550
ROMERIKE

RPT
Orstadveien 114, 4353 KLEPP STASJON
Tlf. 51 78 66 00

RETURADRESSE

LSHDB (Landsforbundet for kombinert
Syns– og Hørselshemmede / Døvblinde),
SKIPPERGATA 33
0154 OSLO

LSHDB
SENTRALSTYRE
2024-2026

FORBUNDSLEDER

Åshild Johansen

NESTLEDER

Sissel H. Markhus

STYREMEDLEMMER

Kari Kristine Engan
Ståle Hatlelid
Marius Aasand Larsen

VARAMEDLEMMER

Karianne Havsberg
Juliane Eftevåg